

Застосування рухливих ігор з метою відбору школярів до занять боротьбою на початковому етапі підготовки

Палічук Ю.І.¹, Вілігорський О.М.¹, Мартинів О.М.²

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича¹

Львівський національний університет імені Івана Франка²

Анотація. Мета: визначити ефективність застосування рухливих ігор з метою відбору школярів до занять боротьбою на початковому етапі підготовки та виявити їх вплив на розвиток фізичних якостей дітей. **Матеріал і методи:** узагальнення наукових джерел і документальних матеріалів; педагогічні методи дослідження (педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент); методи математичної статистики. Проводилось тестування за методикою Н. Н. Сорокіна, Ю. Г. Каджаспірова (1970). Вона проводиться на основі трьох груп тестів, що визначають рівні розвитку швидкісних і силових здібностей, гнучкості в суглобах, координаційні здібності. **Результати.** Здійснивши дане дослідження учні, які не займались за нашою програмою показали за середньою перспективністю більше половини обстежуваних учнів (57,1 %), а з низькою – 42,9 % учнів. Учні, які б мали високу перспективність до боротьби не виявлено. При відборі здібних борців 11–12 років 57,1% обстежених мають середню перспективність у спортивній кар'єрі борця. А 78,6 % школярів які займались за програмою із використанням ігор показали високу і середню перспективність, що свідчить про ефективність застосування рухливих ігор у відборі на етапі початкової підготовки та виявити їх вплив на розвиток фізичних якостей юних борців. Визначено найбільш ефективні шляхи початкового відбору - це виявлення показників: морфологічних, фізіологічних, біохімічних характеристик і механізмів, що визначають індивідуальні відмінності і рухові можливості юних борців. **Висновки.** Отже, при відборі здібних борців з дітей які не займались іграми і дітей які займались іграми ми виявили 78,6 % які мають перспективу у заняттях боротьбою і ми їм будемо пропонувати заняття у спортивних школах боротьби. В результаті аналізу наукових досліджень, ми дійшли висновку, що сучасна система спортивного відбору включає в себе чотири етапи, а саме: первинний (попередній), вторинний (поглибленої перевірки) спортивної орієнтації, відбір у збірні команди (олімпійські, національні).

Ключові слова: боротьба, підготовка, відбір, рухливі ігри, фізичні якості, дослідження.

Вступ. Престиж у спорті та зростання конкуренції на міжнародній спортивній арені пред'являють особливі вимоги до підготовки спортсменів. Розвиток дитячого та масового спорту в Україні є державною справою. Завдання оздоровлення населення а також підвищення спортивної майстерності в дитячо-юнацькому віці залишається на одному з провідних місць (Galan, Yarmak Kyselytsia, Palichuk, Moroz, & Tsybanyuk, 2018).

В даний час найважливішою проблемою спортивної боротьби є

розробка та обґрунтування ефективної багаторічної підготовки і виховання перспективного спортивного резерву (Бойченко, 2007; Тропин, 2018). Практика єдиноборств показує, що недостатня ефективність роботи спортивних шкіл з дітьми знижує результативність тренувальної діяльності на наступних етапах становлення спортивної майстерності, призводить до високого відсіву у спортивних школах. У зв'язку з цим підготовка юних борців актуалізує пошук нових наукових підходів і оперативному впровадженню в спортивну

практику інноваційні методики навчання і спортивного тренування на початкових етапах тренувального циклу.

Спортивний відбір – це система організаційно-методичних заходів, які включають педагогічні, психологічні, соціологічні і медико-біологічні методи дослідження, на підставі яких виявляються здібності дітей, підлітків та юнаків до спеціалізації у певному виді спорту чи групі видів спорту (Бойченко, Тропін, & Панов, 2013; Волков, 2015). В Україні система спортивного відбору є комплексною, яка включає в себе 4 або 5 етапів відбору і вивчає морфологічні, фізіологічні, психологічні і рухові параметри.

Велика кількість вітчизняних науковців при відборі дітей до спортивних секцій рекомендують застосовувати спеціальну технологію оцінки спортивних здібностей і спортивної обдарованості (Латишев, & Шандригось, 2011; Ставрінов, & Волошин, 2017). Основний зміст такої технології полягає в дослідженні і визначенні модельних характеристик спортсменів високої кваліфікації, у вивченні інформаційної значущості параметрів, що впливають на спортивний результат, їх стабільності і генетичної обумовленості, а також в обґрунтуванні організаційних питань.

Сучасна система спортивного відбору повинна формуватися з чотирьох етапів, а саме: первинний (попередній), вторинний (поглибленої перевірки) спортивної орієнтації, відбір у збірні команди (олімпійські, національні).

Критерієм при первинному відборі школярів у спортивні секції є талант (Шандригось, 2015). Зокрема, у структурі спортивного таланту можна виділити два блоки здібностей: загальні здібності та властивості (інтелектуальні здібності, пам'ять, увага, мислення, типологічні властивості нервової системи, психологічна надійність), а також спеціальні здібності та особливості (адаптаційні можливості, особливості будови тіла, рухові здібності, функціональні можливості). Під час

спортивного відбору важливе значення має вміння застосовувати методи для визначення генетичних маркерів і робити їх аналіз. Групи крові, деякі білки плазми, особливості будови й колір райдужної оболонки ока, здатність відчувати мигдалевий замах синильної кислоти – все це надійні зовнішні генетичні маркери. Дослідження генетичної системи організму людини надають можливість чи не найкраще вивчити можливості і потенціал майбутнього спортсмена. Відбір обдарованих спортсменів, це фактично – третій, четвертий і п'ятий етапи спортивного відбору. Якщо на третьому та четвертому етапі здійснюється оцінка загальних здібностей і показників дитини (інтелектуальних здібностей, пам'яті, уваги, мислення, типологічних властивостей нервової системи, психологічної надійності), і тренер допомагає спортсменові вузько обрати напрям у даному виді спорту, то п'ятий етап відбору – це відбір уже одиниць у національні та олімпійські збірні.

Особливо актуальне питання спортивного відбору є відбір на початку спортивної кар'єри, у період до початку занять у спортивних секціях. У методичній літературі затвердилася думка, що провідним принципом відбору і орієнтації має бути комплексна оцінка потенційних можливостей юного спортсмена (Ермаков, Тропін, & Бойченко, 2016).

Наприкінці ХХ століття тренери захопилися ідеєю на початкових етапах підготовки використовувати рухливі ігри, як додатковий засіб розширення арсеналу специфічних для спортивної боротьби рухових дій (Булатова, 2017).

Тому проблема нашого дослідження полягала у вдосконаленні методики початкової підготовки і експериментальної перевірки впливу ігрового методу на формування у юних борців необхідного рівня фізичної підготовленості під час спортивного відбору.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано згідно з планом науково-

дослідної роботи кафедри фізичної культури та основ здоров'я Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за темою «Психолого-педагогічні основи формування фізичного, морального та соціального здоров'я учнівської та студентської молоді засобами фізичної культури».

Мета дослідження – визначити ефективність застосування рухливих ігор з метою відбору школярів до занять боротьбою на початковому етапі підготовки та виявити їх вплив на розвиток фізичних якостей дітей.

Завдання дослідження:

1. Визначити рівень фізичного розвитку, функціональних можливостей, фізичного здоров'я школярів.

2. Виявити вплив рухливих ігор на розвиток фізичних якостей дітей.

2. Визначити ефективність застосування рухливих ігор у відборі перспективних борців на етапі початкової підготовки.

Матеріали та методи дослідження. Узагальнення наукових джерел і документальних матеріалів; педагогічні методи дослідження (педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент); методи математичної статистики.

Організуючи дослідження ми керувалися вимогами, які зумовлюють достовірність отриманих результатів.

Дослідно-експериментальна робота передбачала три етапи наукового пошуку.

На *першому етапі дослідження* (січень 2019 - лютий 2019 рік) було проаналізовано та узагальнено дані науково-методичної літератури. Аналіз літературних джерел дозволив обґрунтувати мету та основні завдання дослідження, розробити методичний апарат і схему пошуку.

Другий етап дослідження (березень 2019 - червень 2019 роки) передбачав проведення дослідження, який включав у себе: визначення фізичного розвитку, функціональних можливостей, рівня фізичного здоров'я, оцінки розвитку рухових здібностей дітей. Отримані дані

опрацьовували за допомогою комп'ютерної програми.

На *третьому етапі* (липень 2019 – вересень 2019 року) формувались висновки.

Педагогічний експеримент проводився на базі гімназії №7, ЗОШ № 33 та ДЮСШ №1 міста Чернівці.

До експерименту було залучено школярів 11-12 років даних шкіл. Всього було обстежено 80 дітей. Одна з груп включала 38 учнів і вони займалися за програмою, що існує у загальноосвітніх школах. А друга група у складі 42 чоловік займалась за програмою де було додатково впроваджено українські народні ігри для покращення фізичної підготовки юних борців та для підтвердження ефективності первинного відбору у спортивні школи із спортивної боротьби з використанням зазначених ігор. Обстеження школярів проводили згідно з планом досліджень. Дослідження проводили у спортивних залах, спортивних майданчиках та у медичних пунктах шкіл. У обстеженні школярів сприяли медичний персонал шкіл, вчителі фізичної культури, тренери з боротьби.

Після впровадження у навчальний процес ігор було визначено рівень фізичної підготовленості школярів до занять в секції боротьбою. Проводилось тестування за методикою Н. Н. Сорокіна, Ю. Г. Каджаспірова (1970). Вона проводиться на основі трьох груп тестів, що визначають рівні розвитку швидкісних і силових здібностей, гнучкості в суглобах, координаційні здібності.

Результати дослідження та їх обговорення. Відбір спортсменів як розділ роботи тренера по боротьбі поділяється на три взаємообумовлені і в той же час відносні самостійні частини:

1. Спортивна орієнтація (початковий відбір дітей) з метою виявлення їх потенційних здібностей до певних видів спорту (зокрема, до конкретного виду одноборства);

2. Комплектування збірних команд;

3. Спортивний відбір (відбір кандидатів в збірні команди).

Для реалізації завдань відбору необхідно вирішити приватні питання: визначити ідеальний тип спортсмена (модель олімпійського чемпіона); зробити прогноз темпів зростання спортивних досягнень (основне завдання); провести класифікацію спортсменів більш і менш обдарованих спортсменів; вибрати форму організації процесу відбору.

Для реалізації завдань відбору необхідно вирішити приватні питання: визначити ідеальний тип спортсмена; зробити прогноз темпів зростання спортивних досягнень; провести класифікацію спортсменів більш і менш обдарованих спортсменів; вибрати форму організації процесу відбору.

Методика відбору в групи початкової підготовки з боротьби передбачає проведення організаційних заходів, прийом нормативів, обговорення результатів приймальних випробувань і зарахування в групи. У організаційні заходи включаються агітація серед шкіл, учнів, і їх батьків за допомогою радіо, телебачення, газет, бесід, оголошень. Відбір повинен носити характер змагання. Також рекомендується зараховувати у відділення боротьби тих дітей, які не пройшли по конкурсу але проявили високі вольові якості.

Фізичний розвиток школяра, в першу чергу відображає морфологічні та фізіологічні зміни організму (Yarmak Vlagii, Berezovskyi, Balatska, Kyselytsia, & Palichuk, 2018). Проте важливе значення має спосіб життя, а саме: середовище в якому вона проживає, режим харчування, інтенсивність фізичних та інтелектуальних навантажень, виховання, стан психоемоційної сфери та рівень здоров'я. В результаті дослідження нами було визначено, що більшість обстежених дітей мали середній рівень фізичного розвитку. Серед дітей з відхиленнями від норми у значеннях маси тіла в два рази більше школярів з недостатньою масою тіла, ніж з надлишковою.

Значення ЖЕЛ знаходяться в певній залежності від розмірів тіла і віку, а також від функціонального стану і

фізичної тренуваності організму школярів. Виявлено збільшення показників ЖЕЛ в період від 11 до 12 років у хлопчиків ($p < 0,05$).

Така ж тенденція спостерігається при розгляді результатів проб із затримкою дихання. Час затримки дихання, як на вдиху, так і на видиху поступово збільшувалася з віком. Статистично значущих відмінностей у значеннях показників функціональних проб із затримкою дихання у обстежуваного контингенту в порівнянні з належними величинами не виявлено.

Встановлено, що половина спостережуваних дітей (50 %) мала низький рівень фізичного здоров'я, 28 % - нижче середнього, 19,7 % - середній. Дітей з вище за середній РФЗ в нашій вибірці було всього 2 %, лише у 0,3 % випадків мали високий РФЗ. Аналогічні дані щодо рівня фізичного здоров'я дітей України наведені в літературі останніх років. Обслідувані діти відрізнялися низьким і нижче середнього рівнем фізичного здоров'я (78 %); 19,7 % дітей мали середній і лише в 2,3 % зустрічаються школярі з високим і вище середнього РФЗ.

Визначався рівень фізичної підготовленості школярів при відборі до занять в секції боротьбою. Проводилось тестування за методикою Н. Н. Сорокіна, Ю. Г. Каджаспірова. Вона проводиться на основі трьох груп тестів, що визначають рівні розвитку швидкісних і силових здібностей, гнучкості в суглобах, координаційні здібності (Сергієнко, 2009; Yarmak, Galan, Koshura, Moseychuk, Palichuk, Moroz, & Tsybanyuk, 2018).

З метою визначення швидкісних і силових здібностей проводилось тестування, що включає в себе контрольні вправи: біг на 30 м з високого старту (с); стрибок у довжину з місця (см); час утримання положення кута в 90° з вису на гімнастичній стінці (с); згинання-розгинання рук в упорі лежачи на підлозі з опорою ногами на лаву висотою 60 см (рази); підтягування на поперечині до рівня підборіддя (рази).

За результатами блоку тестів із визначення швидкісних та силових

здібностей було комплексно оцінено дані якості, що наведені на таблиці 1.

Таблиця 1

Інтегральна оцінка розвитку швидкісних та силових здібностей (n=80)

Групи дітей	Оцінки (%)			
	«відмінно»	«добре»	«задовільно»	«погано»
Діти, які не займалися іграми (n=38)	38,1	9,5	14,3	38,1
Діти, які займалися іграми (n=42)	51,4	13,4	16,4	18,8

При оцінці рівня гнучкості у суглобах ми використовували другу групу контрольних вправ і нормативів, а саме: нахил уперед із вихідного положення – сід ноги нарізно на підлозі, руки в боки, голова піднята, спина пряма (см); «міст гімнастичний» (см); «шпагат» (см).

Інтегральна оцінка рівня розвитку гнучкості у суглобах, згідно зданих контрольних вправ і тестів даного блоку подано в таблиці 2.

Згідно отриманих нами результатів ми спостерігаємо, що учні, які не

займалися іграми, не володіють достатнім рівнем гнучкості у суглобах, зокрема, найнижчими результати виявились при задачі контрольною нормативу «шпагат». Це можна пояснити тільки тим, що в класах, які ми досліджували більшість вибірки складала хлопці, а їх рівень гнучкості значно нижчий ніж у дівчат. Кращі результати у школярів які займалися іграми, у них більше половини (54,2 %) здали дані нормативи на «відмінно» і «добре».

Таблиця 2

Інтегральна оцінка розвитку гнучкості (n=80)

Групи дітей	Оцінки (%)			
	«відмінно»	«добре»	«задовільно»	«погано»
Діти які не займалися іграми (n=38)	8,0	20,6	31,7	20,6
Діти які займалися іграми (n=42)	9,5	44,7	26,8	19,0

При оцінці рівня координаційних здібностей в учнів ми використовували третю групу контрольних вправ та нормативів, а саме: проходження по низькій колоді або перевернутій гімнастичній лаві, руки за головою; з упору, присівши, виконати три перекиди вперед (на килимі) (с); з упору, присівши,

виконати три перекиди назад (с); безперервне кругове обертання голови в один бік в темпі 2 рухи в секунду з положення основної стойки із зімкнутими ступнями та закритими очима (с).

Дані комплексної (інтегральної) оцінки рівня розвитку координаційних здібностей наведено на таблиці 3.

Таблиця 3

Інтегральна оцінка рівня розвитку координаційних здібностей

Групи дітей	Оцінки (%)			
	«відмінно»	«добре»	«задовільно»	«погано»
Діти які не займалися іграми (n=38)	14,3	32,2	35,7	17,8
Діти які займалися іграми (n=42)	19,0	40,1	23,5	17,4

Отже, згідно використаної методики Н. Н. Сорокіна та Ю. Г. Каджаспірова нами визначалась комплексна оцінка перспективності борців.

Сума всіх балів за трьома блоками тестів дає комплексну оцінку перспективності юних борців.

Таблиця 4

Комплексна оцінка перспективності борців (n=80)

Групи дітей	Оцінки (%)		
	«висока»	«середня»	«низька»
Діти які не займались іграми (n=38)	-	57,1	42,9
Діти які займались іграми (n=42)	12,6	66,0	21,4

Здійснивши дане дослідження учні, які не займались за нашою програмою показали за середньою перспективністю більше половини обстежуваних учнів (57,1 %), а з низькою – 42,9 % учнів. Учні, які б мали високу перспективність до боротьби не виявлено. При відборі здібних борців 11–12 років 57,1 % обстежених мають середню перспективність у спортивній кар’єрі борця. А 76,8 % школярів які займались за програмою із використанням ігор показали високу і середню перспективність, що свідчить про ефективність застосування рухливих ігор у відборі на етапі початкової підготовки та виявити їх вплив на розвиток фізичних якостей юних борців.

Отже, при відборі здібних борців з дітей які не займались іграми і дітей які займались іграми ми виявили 78,6 % які мають перспективу у заняттях боротьбою і ми їм будемо пропонувати заняття у спортивних школах боротьби.

Висновки.

Таким чином, на підставі результатів проведених досліджень, аналізу літературних даних і узагальнення

передового досвіду тренерської практики, вищевикладене дає підстави стверджувати, що визначено найбільш ефективні шляхи початкового відбору - це виявлення показників: морфологічних, фізіологічних, біохімічних характеристик і механізмів, що визначають індивідуальні відмінності і рухові можливості. Досліджені різні підходи і значна кількість методик початкового відбору, де застосовуються контрольні вправи (біг, стрибки, віджимання, підтягання, метань), які не дають у повній мірі оцінити можливості дітей залежно від специфіки виду спортивної боротьби.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку будуть спрямовані на дослідження спритності борців при застосуванні рухливих ігор.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Алексеев, А. Ф., Ананченко, К. В., & Бойченко, Н. В. (2014). *Теорія та методика викладання дзюдо та самбо: навч. посіб. для студентів 3 курсу (за кредитно-модульною системою)*. ХДАФК, Харків.

Бойченко, Н. В., Тропін, Ю. М., & Панов, П. П. (2013). «Техніка та тактика у спортивній боротьбі». *Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях*, 52-56.

Бойченко, Н. В. (2007). «Пути повышения эффективности тренировочного процесса в восточных единоборствах». *Физическое воспитание студентов творческих специальностей*, 2, 148-150.

Булатова, М. М. (2017). *Борьба. Энциклопедия в вопросах и ответах*. Навчальне видання. Олімпійська література, Київ.

- Волков, Л. В. (2015). *Вільна боротьба: базова фізична підготовка*. Ризо-Графіка, Бориспіль.
- Ермаков, С. С., Тропин, Ю. Н., & Бойченко, Н. В. (2016). «Специальная физическая подготовка квалифицированных борцов». *Единоборства*, 20-22.
- Латишев, С. В., & Шандригось, В. І. (2011). *Вільна боротьба*. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. Київ, АСБУ, 96 с.
- Сергієнко, Л. П. (2009). *Тестування рухових здібностей школярів*. Київ.
- Ставрїнов, М. Г. & Волошин, В. М. (2017). *Греко-римська боротьба*. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, АСБУ, Київ.
- Тропин, Ю. Н. (2018). «Особенности физической подготовленности юношей и девушек, занимающихся вольной борьбой». *Единоборства*, 4(10), 62-68.
- Шандригось, В. И. (2015). «Індивідуалізація технічної підготовки юних борців вільного стилю». *Спортивна наука України*, 5, 44-48.
- Galan Y., Yarmak O., Kyselytsia O., Palichuk Y., Moroz O., & Tsybanyuk O. (2018). «Monitoring of the physical condition of 13-year-old schoolchildren in the process of physical education». *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*, 18(2), Art 97, pp. 663-669.
- Yarmak O. Galan Y., Koshura A., Moseychuk Y., Palichuk Y., Moroz O., & Tsybanyuk O. (2018) «Characteristics of physical conditions of 7-9-year-old schoolchildren within the process of physical education». *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*», 18, Art 297, pp. 1999-2007.
- Yarmak O., Blagii O., Berezovskyi V., Balatska L., Kyselytsia O., & Palichuk Y. (2018). «Optimization of psychophysiological indicators of adolescents by means of sport orienteering». *Journal of Physical Education and Sport.. Vol. 18, Art. 75. pp. 526-531.*

Стаття надійшла до редакції: 16.09.2019 р.

Опубліковано: 01.11.2019 р.

Аннотация. Паличук Ю. И., Вилигорский А. Н., Мартинив О. М. Применение подвижных игр с целью отбора школьников, занимающихся борьбой на начальном этапе подготовки. Цель: определить эффективность применения подвижных игр с целью отбора школьников к занятиям борьбой на начальном этапе подготовки и выявить их влияние на развитие физических качеств детей. **Материал и методы:** обобщение научных источников и документальных материалов; педагогические методы исследования (педагогическое наблюдение, педагогическое тестирование, педагогический эксперимент); методы математической статистики. Проводилось тестирование по методике Н. Н. Сорокина, Ю. Г. Каджаспирова (1970). Она проводится на основе трех групп тестов, определяющих уровне развития скоростных и силовых способностей, гибкости в суставах, координационные способности. **Результаты.** Совершив данное исследование ученики, не занимались по нашей программе показали по средней перспективностью больше половины обследуемых учащихся (57,1 %), а с низкой - 42,9 % учащихся. Учеников, которые имели высокую перспективность к борьбе не обнаружено. При отборе способных борцов 11-12 лет 57,1 % обследованных имеют среднюю перспективность в спортивной карьере борца. А 78,6 % школьников которые занимались по программе с использованием игр показали высокую и среднюю перспективность, что свидетельствует об эффективности применения подвижных игр в отборе на этапе начальной подготовки и выявить их влияние на развитие физических качеств юных борцов. Определены наиболее эффективные пути начального отбора - это выявление показателей: морфологических, физиологических, биохимических характеристик и механизмов, определяющих индивидуальные различия и

двигательные возможности юных борцов. **Выводы.** Следовательно, при отборе способных борцов из детей которые не занимались играми и детей, которые занимались играми мы обнаружили 78,6 % имеющих перспективу в занятиях борьбой и мы им будем предлагать занятия в спортивных школах борьбы. В результате анализа научных исследований, мы пришли к выводу, что современная система спортивного отбора включает в себя четыре этапа, а именно: первичный (предварительный), вторичный (углубленной проверки) спортивной ориентации, отбор в сборные команды (олимпийские, национальные).

Ключевые слова: борьба, подготовка, отбор, подвижные игры. физические качества, исследования.

Abstract. Palichuk Y., Viligorsky A., Martyniv O. Application of mobile games for the purpose of selection of schoolboys engaged in struggle at the initial stage of preparation.

Purpose: to determine the effectiveness of the use of mobile games to select students for wrestling at the initial stage of preparation and to identify their impact on the development of physical qualities of children. **Material and Methods:** generalization of scientific sources and documentary materials; pedagogical research methods (pedagogical observation, pedagogical testing, pedagogical experiment); methods of mathematical statistics. Testing was carried out according to the method of NN Sorokin, Yu. G. Kadzhaspirova (1970). It is conducted on the basis of three groups of tests that determine the levels of development of speed and power abilities, flexibility in the joints, coordination abilities. **Results.** After completing this study, students not engaged in our program showed an average prospect of more than half of the surveyed students (57,1 %), and low – 42,9 % of students. Students who had a high potential for struggle were not found. When selecting capable wrestlers from 11 to 12 years, 57,1% of the surveyed have an average prospect in a fighter's sports career. And 78,6 % of students who participated in the program using games showed a high and average prospect, which indicates the effectiveness of the use of mobile games in the selection during the initial preparation stage and to identify their impact on the development of physical qualities of young fighters. Identified the most effective ways of initial selection - the identification of indicators: morphological, physiological, biochemical characteristics and mechanisms that determine the individual differences and motor abilities of young fighters. **Conclusions.** When selecting capable fighters from non-games and kids who played games, we found 78,6 % who have perspective in wrestling classes and we will offer them classes in sports wrestling schools. As a result of the analysis of scientific researches, we have come to the conclusion that the modern system of sports selection includes four stages, namely: primary (preliminary), secondary (in-depth examination) of sports orientation, selection into national teams (Olympic, national).

Keywords: fighting, preparation, selection, moving games. physical qualities, research.

References

- Aleksjejev, A. F., Ananchenko, K. V., & Boychenko, N. V. (2014). *Teorija ta metodyka vykladannja dzjudo ta sambo: navch. posib. dlja studeniv 3 kursu (za kredytno-modul'noju systemoju)*. HDAFK, Xarkiv.
- Boychenko, N. V., Tropin, Ju. M., & Panov, P. P. (2013). «Tehnika ta taktyka u sportyvnij borot'bi». *Fyzycheskoe vospytanye y sport v vusshyh uchebnuh zavedenyjah*, 52-56.
- Boychenko, N. V. (2007). «Puti povyshenija jeffektivnosti trenirovochnogo processa v vostochnyh edinoborstvah». *Fizicheskoe vospitanie studentov tvorcheskih special'nostej*, 2, 148-150.
- Bulatova, M. M. (2017). *Borot'ba. Encyklopedija v zapytannjah i vidpovidjah. Navchal'ne vydannja*. Olimpijs'ka literatura, Kyi'v.
- Volkov, L. V. (2015). *Vil'na borot'ba: bazova fizychna pidgotovka*. Ryzo-Grafika, Boryspil'.
- Ermakov, S. S., Tropyn, Ju. N., & Boychenko, N. V. (2016). «Special'naja fizicheskaja podgotovka kvalificirovannyh borcov». *Edynoborstva*, 20-22.
- Latyshev, S. V., & Shandrygos', V. I. (2011). *Vil'na borot'ba. Navchal'na programa dlja dytjacho-junac'kyh sportyvnyh shkil, specializovanyh dytjacho-junac'kyh shkil olimpijs'kogo rezervu*,

shkil vyshhoi' sportyvnoi' majsternosti ta specializovanyh navchal'nyh zakladiv sportyvnoho profilju. Kyi'v, ASBU, 96 s.

Sergijenko, L. P. (2009). *Testuvannja ruhovyh zdibnostej shkoljariv.* Kyi'v.

Stavrinov, M. G. & Voloshyn, V. M. (2017). *Greko-ryms'ka borot'ba. Navchal'na programa dlja dytjacho-junac'kyh sportyvnyh shkil, specializovanyh dytjacho-junac'kyh shkil olimpijs'kogo rezervu, shkil vyshhoi' sportyvnoi' majsternosti ta specializovanyh navchal'nyh zakladiv sportyvnoho profilju,* ASBU, Kyi'v.

Tropyh, Ju. N. (2018). «Osobennosty fizycheskoj podgotovlennosti junoshej y devushek, zanymajushhysja vol'noj bor'boj». *Edynoborstva, 4(10),* 62-68.

Shandrygos', V. Y. (2015). «Indyvidualizacija tehnicnoi' pidgotovky junyh borciv vil'nogo stylju». *Sportyvna nauka Ukrainy, 5,* 44-48.

Galan Y., Yarmak O., Kyselytsia O., Palichuk Y., Moroz O., & Tsybanyuk O. (2018). «Monitoring of the physical condition of 13-year-old schoolchildren in the process of physical education». *Journal of Physical Education and Sport (JPES), 18(2), Art 97,* pp. 663-669.

Yarmak O. Galan Y., Koshura A., Moseychuk Y., Palichuk Y., Moroz O., & Tsybanyuk O. (2018) «Characteristics of physical conditions of 7-9-year-old schoolchildren within the process of physikal education». *Journal of Physical Education and Sport (JPES)», 18, Art 297,* pp. 1999-2007.

Yarmak O., Blagii O., Berezovskyi V., Balatska L., Kyselytsia O., & Palichuk Y. (2018). «Optimization of psychophysiological indicators of adolescents by means of sport orienteering». *Journal of Physical Education and Sport..Vol. 18, Art. 75.* pp. 526-531.

Відомості про авторів:

Палічук Юрій Іванович: канд. пед. наук, доцент; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича: вул. Небесної Сотні, 4-Д, м. Чернівці, 58000, Україна.

Паличук Юрий Иванович: канд. пед. наук, доцент; Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича: ул. Небесной Сотни, 4-Д, г. Черновцы, 58000, Украина.

Yuri Palichuk: PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor; Yuri Fedkovich Chernivtsi National University: Heavenly Hundreds str., 4-D, Chernivtsi, 58000, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0001-6616-1649>

E-mail: palichukyura@gmail.com

Вілігорський Олександр Миколайович: старший викладач; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича: вул. Небесної Сотні, 4-Д, м. Чернівці, 58000, Україна.

Вилигорский Александр Николаевич: старший преподаватель; Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича: ул. Небесной Сотни, 4-Д, г. Черновцы, 58000, Украина.

Alexander Viligorsky: Senior Lecturer; Yuri Fedkovich Chernivtsi National University: Heavenly Hundreds str., 4-D, Chernivtsi, 58000, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0003-4119-9063>

E-mail: o.vilihorskyu@cnhu.edu.ua

Мартинів Олег Михайлович: канд. пед. наук, доцент; Львівський національний університет імені Івана Франка: вул. Хуторівка, 42/51, м. Львів, 79070, Україна.

Мартинив Олег Михайлович: канд. пед. наук, доцент; Львовский национальный университет имени Ивана Франка: ул. Хуторивка, 42/51, г. Львов, 79070, Украина.

Oleh Martyniv: PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor; Ivan Franko National University of Lviv: Khutorivka str., 42/51, Lviv, 79070, Ukraine.

<http://orcid.org/0000-0002-2509-0677>

E-mail: martuniv@ukr.net